

О.А. БІЛИК,

аспірант, Київський національний торговельно-економічний університет

Теоретичні основи дивідендної політики корпоративних підприємств

У статті розкрито теоретичні аспекти формування дивідендної політики корпоративних підприємств у сучасних умовах господарювання, подано характеристику основних типів дивідендної політики, а також розглянуто особливості дивідендної політики як складової реалізації стратегічних і тактичних фінансових рішень.

Ключові слова: дивідендна політика, корпоративні підприємства, дивіденди, тезаврований прибуток, теорія іррелевантності, теорія переваги дивідендів, теорія податкових переваг, сигнальна теорія дивідендів, теорія клієнтури, стратегія, тактика; консервативна, компромісна, агресивна політика.

А.А. БИЛЫК,

аспирант, Киевский национальный торгово-экономический университет

Теоретические основы дивидендной политики корпоративных предприятий

В статье раскрыты теоретические аспекты формирования дивидендной политики корпоративных предприятий в современных условиях хозяйствования, дана характеристика основных типов дивидендной политики, а также рассмотрены особенности дивидендной политики как составляющей реализации стратегических и тактических финансовых решений.

Ключевые слова: дивидендная политика, корпоративные предприятия, дивиденды, тезаврованная прибыль, теория иррелевантности, теория превосходства дивидендов, теория налоговых предпочтений, сигнальная теория дивидендов, теория клиентуры, стратегия, тактика; консервативная, компромиссная, агрессивная политика.

O.A. BILYK,

postgraduate of Kyiv National University of Trade and Economics

Theoretical Foundations of dividend policy of corporate enterprises

Article reveals the theoretical aspects of corporate dividend policy of companies in the current economic conditions, presents characteristics of the main types of dividend policy, as well as the features of dividend policy as part of the implementation of strategic and tactical financial decisions.

Keywords: dividend policy, corporate enterprises, dividends, profit, irrelevantness theory, theory advantages dividend tax advantages theory, signal theory dividend clientele theory, strategy, tactics; conservative, compromise, aggressive policy.

Постановка проблеми. На сучасному етапі економічних перетворень одним з актуальних завдань економічного розвитку є вдосконалення корпоративних відносин та формування ефективної моделі корпоративного управління. Для України актуальність цього питання набуває особливого значення, оскільки корпоративний сектор формує основу сучасної ринкової економіки та визначає її конкурентоспроможність, а ефективність його функціонування є однією з найвпливовіших складових сучасного стану розвитку економіки. Ефективна система корпоративного управління впливає на діяльність компаній багатьох галузей, визначаючи основні напрями для формування дивідендної політики, інвестицій, системи перерозподілу ризиків та вирішення проблем захисту прав акціонерів. Розвиток корпоративного руху в Україні сприймається як відповідний чинник закріплення позитивних тенденцій економічних реформ та забезпечення стабільного розвитку економічних відносин.

Важливим індикатором прозорості та ефективності функціонування корпоративних підприємств виступає їхня дивідендна політика, що характеризує розподіл прибутку підприємства. Дивідендна політика стає складовою загальної стратегії розвитку корпорації, насамперед її фінансової стратегії, в процесі ефективної реалізації прав власності, елементом корпоративної культури. Саме тому питання формування ефективної дивідендної політики останнім часом набуває особливої актуальності.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Свій внесок у розробку актуальних наукових проблем з теорії і практики формування дивідендної політики корпоративних підприємств в Україні зробили такі вітчизняні вчені, як М. Білик,

І. Бланк, Є. Боброва, А.О. Єпіфанов, О. Мендрол, В.П. Москаленко, Д. А. Леонов, Л. Лігоненко, серед російських науковців слід виділити напрацювання І.Т. Балабанова, Є.С. Стоянової, Л.М. Павлової, Я. Міркіна, Б. Рубцова, Я. Сергієнка, Т. Теплової. Значний внесок у вирішення проблем корпоративних фінансів зробили такі зарубіжні вчені, як З. Боді, Р. Брейлі, Ю. Бріггем, Дж. Ван Хорн, М. Гордон, Д. Дюран, М. Дональд, Дж. Лінтнер, С. Майєрс, М. Міллер, Ф. Модільяні, Дж. Стігліц, Г. Дональдсон, Р. ла Порт, Ю. Фам, У. Шарп.

Метою статті є дослідження теоретичних аспектів формування дивідендної політики корпоративних підприємств у сучасних умовах господарювання.

Виклад основного матеріалу. Формування дивідендної політики підприємства є одним із найбільш складних завдань фінансового менеджменту в сучасних умовах. Необхідність вирішення цього завдання зумовлено забезпеченням вимог фінансової стратегії щодо підвищення ринкової вартості підприємства, інвестиційної політики, формування власних фінансових ресурсів та деяких інших аспектів фінансової діяльності підприємства. Дивідендна політика відіграє важливу роль у визначенні вартості підприємства, реалізації його фінансової стратегії. Разом із тим порядок та особливості виплат й оподаткування дивідендів в Україні виступають вагомим чинником впливу на процес залучення іноземних інвестицій [1].

Дивідендна політика підприємства – це сукупність стратегічних і поточних рішень щодо розподілу результатів діяльності акціонерного підприємства. У цілому дивідендну політику можна трактувати як сукупність заходів щодо розподілу чистого прибутку на тезавровану та споживчу частини [2, с. 155].

Основними завданнями дивідендної політики є:

- виявлення основних чинників, які впливають на прийняття рішення щодо виплати дивідендів чи реінвестування прибутку;
- визначення оптимального співвідношення між розподілом і тезаврованим прибутком;
- оцінка впливу рішення щодо порядку розподілу чистого прибутку на ринкову вартість корпоративних прав підприємства та його інвестиційну привабливість;
- визначення оптимальної для підприємства величини статутного і власного капіталу;
- узгодження стратегії виплати дивідендів із податковим законодавством;
- вибір найприйнятнішого методу та форми нарахування і виплати дивідендів;
- оцінку впливу дивідендної політики на вирішення конфлікту інтересів між власниками, кредиторами та керівництвом підприємства [3, с. 325].

Слід зазначити, що значна роль дивідендної політики підприємства характеризується такими основними положеннями:

- дивідендна політика є основною складовою політики розподілу прибутку, головна мета якої – збільшення рівня добробуту власників підприємства;
- дивідендна політика є основним інструментом впливу на зростання ринкової вартості підприємства;
- характер дивідендної політики є важливим індикатором інвестиційної привабливості підприємства;
- вибір дивідендної політики впливає на трудову активність персоналу підприємства, додаткову соціальну захищеність працівників;
- обраний тип дивідендної політики здійснює вплив на рівень поточної платоспроможності підприємства.

У процесі аналізу робіт вітчизняних і зарубіжних економістів виявлено, що у становленні теорій дивідендної політики корпорацій можна виділити два домінуючих напрями: перший – теорії, що досліджують вірогідність впливу дивідендів на ринкову вартість корпорації та характер такого впливу; другий – дослідження, що акцентують увагу на визначенні оптимального розміру дивідендів і апіорі визнають суттєвий вплив дивідендної політики на вартість корпорації.

Складність економічних відносин у сфері дивідендів призводить до поширення у науковій літературі визначень, автори яких намагаються максимально врахувати багатогранність дивідендної політики.

Сучасна теорія дивідендної політики фактично складається з різних концепцій, які не завжди можуть бути використані у практиці фінансового менеджменту корпорацій у країнах із різним рівнем розвитку. Подальші наукові розробки у сфері дивідендної політики корпорацій пов'язані з особливостями розвитку корпоративного сектору та фінансового зовнішнього середовища – корпоративними конфліктами, посиленням ролі інформації, особливо її асиметричності, невідомістю сучасних ринків капіталів.

Критичний аналіз наукових позицій провідних вітчизняних та зарубіжних фахівців дав можливість визначити головні змістовні ознаки дивідендної політики:

- вона є невід'ємною підсистемою загальної системи фінансової політики акціонерного товариства;

- об'єктом управління, яке охоплює юридичні та економічні дії, є розподіл чистого прибутку;

- цілі дивідендної політики є множинними і визначаються впливом зовнішнього фінансового середовища та процесом узгодження інтересів суб'єктів управління у сфері корпоративних фінансів.

Систематизація інтересів суб'єктів корпоративного управління в дивідендній політиці дає змогу детермінувати принципи, на яких має базуватися розподіл чистого прибутку та виплата дивідендів у корпоративних підприємствах:

- 1) принцип адекватності (кожен економічний агент має отримати такі дивіденди, що відповідні його зусиллям, спрямованим на отримання позитивного результату діяльності корпорації в цілому);

- 2) принцип консолідації (намагання досягти консолідації цілей усіх груп суб'єктів управління у сфері корпоративних фінансів);

- 3) принцип обачливості (дивідендна політика в будь-якому випадку не повинна призвести до погіршення фінансово-господарського стану підприємства) [4].

Теорії дивідендної політики достатньо освітлені у фаховій літературі [2, с. 504–514; 11; 12; 13]. Існує декілька теорій, що пов'язані з механізмом формування дивідендної політики. До найбільш розповсюджених належать:

1. Теорія Модільяні – Міллера (теорія іррелевантності).
2. Теорія переваги дивідендів (теорія Д. Гордона і Д. Літнера).
3. Теорія мінімізації дивідендів (теорія податкових переваг).
4. Сигнальна теорія дивідендів.
5. Теорія відповідності дивідендної політики складу акціонерів («теорія клієнтури»).

Однією з ключових теорій дивідендної політики є концепція **Франко Модільяні та Мертона Міллера**. Згідно з їхньою теорією вкладення коштів у розвиток товариства повинно домінувати, адже це є основною умовою зростання ринкової вартості підприємства, а водночас і доходів власників акцій. Ця теорія впливає з їхньої гіпотези про те, що вартість капіталу не залежить від його структури. З цього вони роблять висновок, що рішення корпорації про нові інвестиції не обумовлене тією політикою, яку проводить компанія відносно дивідендів.

Вартість корпорації визначається грошовими потоками, які отримані в результаті інвестицій. Якщо частина прибутку корпорації не розподілена у вигляді дивідендів, а інвестована в нові проекти, в майбутньому вона збільшиться. Зміцнення економічного стану підприємства призведе до того, що його акції на фінансовому ринку будуть котируватися за високою ціною. Отже, майбутній прибуток збільшить вартість звичайних акцій і відповідно капітал акціонерів. Відповідно до цієї теорії дивідендній політиці приділяється пасивна роль у механізмі управління прибутком. Потрібно відмітити, що ця теорія побудована на певних припущеннях, які роблять її практичне використання нереальним, а саме:

- відсутній податок на прибуток фізичних та юридичних осіб;
 - відсутні витрати на випуск акцій та трансакційні витрати;
 - дивідендна та інвестиційна політики незалежні одна від одної;
 - інвестори і менеджери володіють однаковою інформацією.
- Незважаючи на уразливість щодо практичного використання, теорія Модільяні – Міллера стала відправною точкою

пошуку більш оптимального механізму формування дивідендної політики [5].

Авторами **теорії переваги дивідендів**, або як її часто називають «синиці в руках», вважають Д. Гордона та Д. Лінтнера. Ця теорія базується на тому, що при виборі між капіталізацією прибутку і виплатою дивідендів інвестор віддасть перевагу останній, тобто виплата дивідендів буде переважним фактором для привернення уваги потенційних інвесторів. Автори цієї теорії стверджують, що кожна одиниця поточного доходу, виплачена у формі дивідендів, через те, що вона «звільнена» від ризику, коштує завжди більше, ніж дохід, відкладений на майбутнє у зв'язку з властивим для нього ризиком. Виходячи з цієї теорії перевагу необхідно надавати максимізації дивідендних виплат, а не капіталізації прибутку.

Дана теорія розрахована перш за все на ті групи акціонерів, які розглядають акцію як джерело постійного доходу. Можливість отримання стабільного доходу супроводжується бажанням вкладати кошти саме в цінні папери цієї компанії. Для акціонера завжди вигідніше отримати високі дивіденди (поточні доходи), ніж очікуваний у майбутньому приріст капіталу, тобто «краще синиця в руках, ніж журавель в небі». Автори теорії стверджують, що виплата дивідендів менш ризикована, ніж мобілізація і реінвестування коштів у розвиток компанії. Отже, корпорація повинна встановити частку акціонерів в отриманому прибутку. Тобто розподілений прибуток має бути досить значним для того, щоб знизити вартість свого капіталу.

Найбільш практичною і використовуваною є **теорія податкової диференціації**. Теорія податкової диференціації (мінімізації доходів) Літценбергера та Рамасаві формується на основі податкових переваг капіталізації прибутку над виплатою дивідендів. При цьому, як правило, ставка оподаткування за дивідендами вища, ніж для майбутніх доходів. Саме тому віддається перевага капіталізації прибутку. Тобто ефективність дивідендної політики визначається критерієм мініміза-

ції податкових виплат за поточними та майбутніми доходами власників. Однак тому, що оподаткування поточних доходів у формі отримуваних дивідендів завжди вище, ніж майбутніх (з урахуванням фактору вартості грошей в часі, податкових пільг на прибуток, який капіталізується тощо), дивідендна політика має забезпечувати мінімізацію дивідендних виплат і відповідно максимізацію капіталізації прибутку для того, щоб отримати найвищий податковий захист сукупного доходу власників.

Сигнальна теорія дивідендів ґрунтується на суттєвих перевагах виплати дивідендів як для акціонерного товариства, так і для інвестора. Ця теорія побудована на тому, що в основних моделях оцінки ринкової вартості акцій як базисного елемента використовується розмір дивідендів, які виплачуються.

Тому приріст рівня дивідендних виплат визначає автоматичне збільшення реальної, а відповідно й ринкової вартості акцій, що при реалізації їх приносить акціонерам додатковий дохід. Виплачуючи дивіденди, акціонерне товариство привертає увагу інвестора і заохочує його вкладати кошти в розвиток компанії, акумулюючи тим самим нові фінансові ресурси. З позиції акціонера реалізація сигнальної теорії дивідендів вигідна, тому що свідчить про стійкий, стабільний фінансовий стан підприємства і, зрештою, реалізує наміри про одержання певної частки прибутку від вкладення коштів у компанію.

Теорія відповідності дивідендної політики складу акціонерів часто розглядається як «ефект клієнтури» і у своїй основі містить підхід, спрямований на вибір між виплатою дивідендів і капіталізацією прибутку залежно від бажання акціонерів, тобто переваги більшості акціонерів вирішують питання дивідендних намірів. Ця теорія нерозривно пов'язана з високою «прозорістю» фондового ринку, на якому оперативно отримана інформація відображає істотний вплив на коливання ринкової вартості акцій.

Теорія клієнтури, як і теорія податкової диференціації, вказує на залежність дивідендної політики від зовнішніх факто-

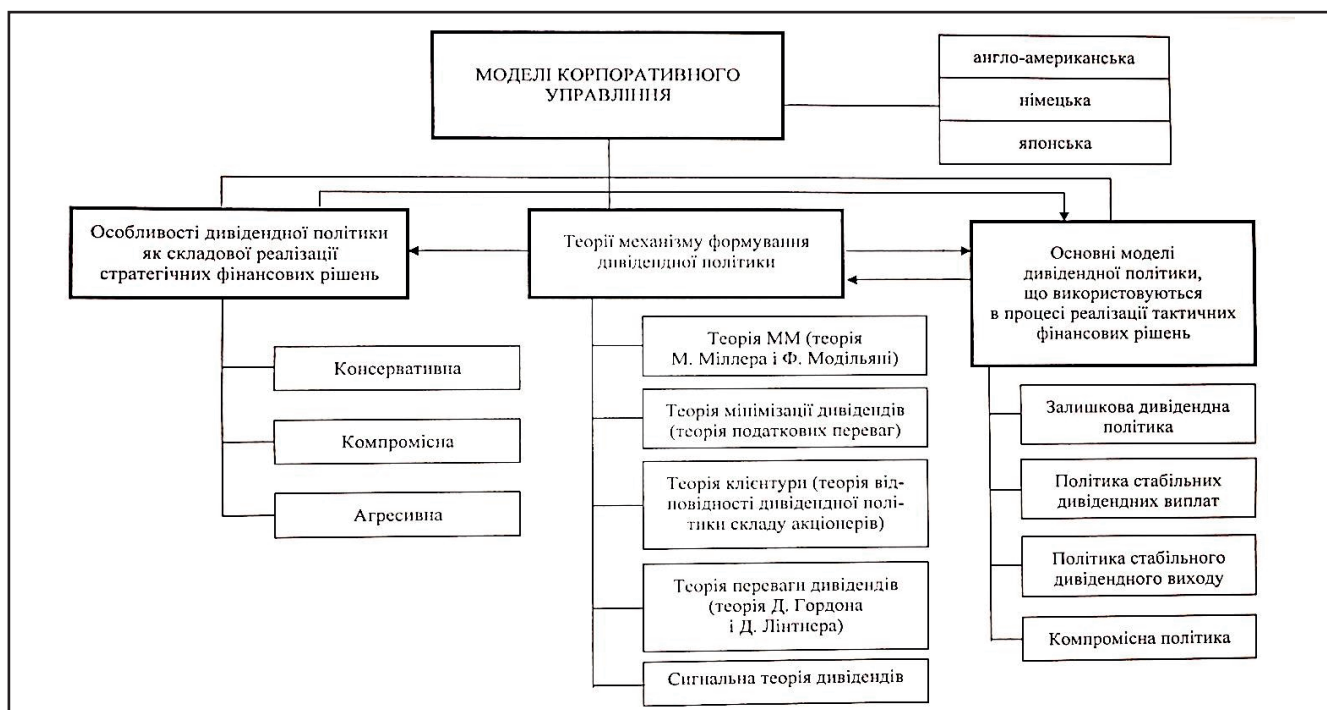

Рисунок 1. Особливості дивідендної політики як складової реалізації стратегічних і тактичних фінансових рішень [6]

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

рів: у першому випадку – це пріоритети самих акціонерів, у другому – прийнятна для країни політика оподаткування.

Відповідно до цієї теорії компанія повинна здійснювати дивідендну політику, що відповідає очікуванням більшості акціонерів, їхньому менталітету. Якщо основний склад акціонерів віддає перевагу поточному доходу, то дивідендна політика повинна виходити з переважного напрямку прибутку на цілі поточного споживання й навпаки. Та частина акціонерів, яка з такою дивідендною політикою не згодна, реінвестує свій капітал в акції інших компаній, у результаті чого склад «клієнтури» буде більш однорідним.

Вибір і застосування на практиці вказаних теорій залежить і від того, який з типів дивідендної політики обрано акціонерним товариством, що часто виправдовує наміри акціонерного товариства привернути увагу більшої кількості акціонерів, що реалізується через застосування компромісної або агресивної політики нарахування дивідендів, або додержатися пропорцій між виплатою дивідендів і приростом прибутків, що є основою консервативної дивідендної політики [5].

Слід зазначити, що особливості дивідендної політики як складової реалізації стратегічних і тактичних фінансових рішень потребують детального аналізу, тому в процесі дослідження було здійснено порівняльний аналіз основних теорій механізму формування дивідендної політики: теорії MM; теорії мінімізації дивідендів; теорії відповідності дивідендної політики складу акціонерів; теорії переваги дивідендів; сигнальної теорії дивідендів (рис. 1).

Особливості дивідендної політики як складової реалізації стратегічних і тактичних фінансових рішень зумовлюють і відповідну їй класифікацію. Специфіка реалізації прав власності відповідно до існуючої моделі корпоративного управління безпосередньо впливає на особливості формування дивідендної політики. Як складова стратегії фінансового розвитку

корпорації дивідендна політика поділяється на консервативну, компромісну, агресивну. Для забезпечення реалізації відповідних тактичних фінансових рішень виділяють такі основні моделі дивідендної політики: залишкова дивідендна політика, політика стабільних дивідендних виплат, політика стабільного дивідендного виходу та компромісна дивідендна політика.

У світовій практиці існує декілька моделей дивідендної політики, які мають свої переваги та недоліки. У сучасних умовах до основних видів дивідендної політики можна віднести такі: політика залишкового дивіденду, політика стабільних дивідендів, компромісна дивідендна політика, політика стабільного дивідендного виходу (рис. 2) [6].

Як видно з рис. 2, вдосконалення організації виплати дивідендів зумовлює необхідність їх детальної характеристики за певними класифікаційними ознаками: періодичністю отримання дивідендів, розміром виплати, способом формування доходу, правом вимог виплати дивідендів, а також джерелом, формами і строками виплати.

У процесі формування дивідендної політики підприємствам необхідно враховувати дві протилежні економічні мотивації інвесторів (акціонерів, вкладників) – одержання високих поточних доходів та значне збільшення доходів у перспективному періоді [7].

Також справедливо зауважити, що поняття ефективності дивідендної політики для різних категорій учасників корпоративних відносин має різне функціональне навантаження. Так, для власників корпоративних прав ефективною дивідендною політикою буде, очевидно, та політика, яка веде до максимізації достатку акціонерів. Своєю чергою, для менеджерів підприємства оптимізація дивідендної політики зводиться до максимізації корпоративного достатку. Свої власні інтереси при формуванні та реалізації дивідендної політики суб'єкта господарювання мають і інші учасники, у тому числі,

Особливості реалізації	Специфіка організації виплати дивідендів	Переваги даного типу дивідендної політики	Недоліки даного типу дивідендної політики	Компаніям якого типу рекомендується для переважного застосування
Політика залишкового дивіденду				
Першочергове урахування інвестиційних можливостей корпорації; обмеженість зовнішніх джерел фінансування; висока вартість альтернативних джерел фінансування	Дивіденди сплачуються з прибутку, що залишається після формування фондів розвитку виробництва	Забезпечення високих темпів розвитку підприємства; оптимізація бюджету капіталу; збільшення фінансової стійкості підприємства	Нестабільність та непередбаченість розмірів дивідендних виплат; відмова у сплаті дивідендів в періоди високої інвестиційної активності	Використовується переважно новоствореними компаніями або компаніями з великим потенціалом зростання
Політика стабільних дивідендів				
Виплата стабільних за розміром і низьких за рівнем дивідендів протягом певного часу; повільні темпи приросту прибутку; середня ризикованість діяльності компанії	Фонд дивідендних виплат характеризується дотриманням постійної суми дивідендів на одну акцію	Є привабливим для дрібних акціонерів внаслідок незмінності розміру поточного доходу; орієнтований на забезпечення стійкості котування акцій на фондовому ринку	Слабкий зв'язок з фінансовими результатами діяльності підприємства; обмеження інвестиційної діяльності компанії у разі зниження обсягів прибутку	Доцільно для стабільно працюючих компаній
Компромісна дивідендна політика				
Динаміка прибутку нестабільна; орієнтація на забезпечення мінімального стабільного розміру дивідендів з надбавкою в окремі періоди; політика суттєво не впливає на рівень інвестиційної активності	Розмір фонду дивідендних виплат фіксований за обсягом. Передбачається сплата екстра-дивіденду залежно від ефективності роботи компанії	Можливість впливати на забезпечення стабільної динаміки курсу акцій; стабільно гарантована виплата дивідендів у мінімально передбачуваному розмірі; високий зв'язок з фінансовими результатами діяльності компанії; політика забезпечує компанії фінансову гнучкість	Часта виплата екстра-дивідендів не є стимулюючим фактором у забезпеченні відповідного курсу акцій; при тривалій виплаті мінімальних дивідендів падає інвестиційна привабливість компанії	Використовується на підприємствах з нестабільним розміром прибутку
Політика стабільного дивідендного виходу				
Стабільність суми отриманого прибутку; низька ризикованість діяльності компанії; стабільна курсова вартість акцій; забезпечення високої ліквідності діяльності	Встановлення оптимального значення дивідендного виходу і дотримання його протягом певного періоду	Простота формування; тісний зв'язок з розміром прибутку	Нестабільність розмірів дивідендних виплат на акцію; розбіжність у ринковій вартості акцій за окремими періодами; зміни у виплатах свідчать про високий рівень ризику господарської діяльності	Застосовують лише конкурентоспроможні компанії, які отримують стабільний прибуток

Рисунок 2. Характеристика основних типів дивідендної політики

кредитори, працівники, контрагенти та держава (і як власник, і як представник суспільства) [8].

У даному контексті також варто відмітити, що дивідендні виплати сприйматимуться позитивно інвесторами, якщо вони задовольняють вимогам акціонерів і не спричинять продажу акцій і зміни структури власності, не погіршують фінансового стану підприємства і не підвищують рівень його фінансової залежності та відповідають результатам діяльності підприємства [9].

Зважаючи на те що вимоги різних груп учасників корпоративних відносин до дивідендної політики підприємства досить суперечливі, слід наголосити на тому, що формування ефективної дивідендної політики має бути здійснено на основі взаємодії акціонерів, правління, зовнішніх інвесторів і кредиторів та збалансуванні їх інтересів [15].

Висновки

Узагальнюючи все вище викладене, можна сказати, що формування ефективної дивідендної політики підприємства передбачає визначення такого розміру дивідендних виплат, який при задоволенні прав акціонерів на частину прибутку корпоративного підприємства забезпечить наявність достатнього обсягу інвестиційних ресурсів як внутрішніх, так і зовнішніх, не порушить фінансового стану підприємства та сприятиме ефективній взаємодії учасників корпоративних відносин. Крім того, формування ефективної дивідендної політики повинно бути здійснено на основі збалансуванні інтересів акціонерів, правління, зовнішніх інвесторів та кредиторів, а також їх взаємодії.

Список використаних джерел

1. Стацук О.В. Особливості формування дивідендної політики на підприємстві / О.В. Стацук, Ю.В. Малишко, Л.С. Яковук // Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Економіка. – 2013. – Вип. 23. – С. 239–242. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nznuoa_2013_23_48.pdf
2. Бланк І.О. Фінансовий менеджмент [Текст]: навч. посіб. / І.А. Бланк. – Вид. 2-ге. – К.: Ельга; Ника-Центр, 2007. – 521 с.

3. Федотова К.О. Теоретичні аспекти формування дивідендної політики акціонерного товариства / К.О. Федотова // Комунальне господарство міст: наук.-техн. зб. Сер. Економічні науки. – К.: Техніка, 2008. – Вип. 80. – С. 322–330.

4. Прасолов І.М. Дивідендна політика акціонерних товариств: фінансова теорія та практика: автореф. дис... канд. екон. наук / І.М. Прасолов. – Київ, 2013. – 20 с. – Режим доступу: <http://kneu.edu.ua/userfiles/d-26.006.../Prasolov.doc>

5. Дивідендна політика акціонерного товариства // Електрон. ресурс. – Режим доступу: <http://msd.in.ua/dividendna-politika-akcionernogo-tovaristva/>

6. Пігуль Н.Г. Дивідендна політика як складова сучасної моделі корпоративного розвитку [Текст]: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.04.01 / Пігуль Н.Г.; Українська академія банківської справи. – Суми, 2002. – 19 с.

7. Белз О.І. Моделювання ефективної дивідендної політики акціонерного товариства [Текст] / О.І. Белз, А.В. Мартинишин // Формування ринкової економіки в Україні. – 2008. – Випуск 18. – С. 29–33.

8. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання [Текст]: навчальний посібник / О.О. Терещенко, Я.І. Невмержицький, А.П. Куліш. – К.: КНЕУ, 2006. – 312 с. – ISBN: 966-574-808-4.

9. Федотова К.О. Моделювання ефективної дивідендної політики акціонерного товариства [Текст] / К.О. Федотова, Д.А. Горючий // Вісник Національного технічного університету «ХПІ». – 2009. – Вип. 35 (1). – С. 169–175.

10. Федотова К.О. Умови виникнення дивідендної премії при розміщенні акцій на фондовому ринку [Текст] / К.О. Федотова // Економіка транспортного комплексу. – 2008. – Вип. 12. – С. 25–35.

11. Akbar S. The Value Relevance of Major Media Advertising Expenditures: Some U.K. Evidence. [Text] / S. Akbar, S. Z. A. Shah, A.W. Stark // International Review of Financial Analysis. – 2011. – Vol. 20. – P. 311–319.

12. Dedman E. Accounting, Intangible Assets, Stock Market Activity, and Measurement and Disclosure Policy [Text] / E. Dedman, S. Mouselli, Y. Shen, A. W. Stark // Views From the UK, Abacus. – 2009. – Vol. 45. – P. 312–341.

13. Hand J.R.M. The Pricing of Dividends in Equity Valuation [Text] / J.R.M. Hand, W.R. Landsman // Journal of Business Finance & Accounting. – 2005. – Vol. 32. – P. 435–469.

УДК 658.310.8.012.32(045)

А.Ю. ОСІПОВА,
аспірант, Хмельницький національний університет

Особливості моніторингу показників ефективності використання персоналу підприємств у механізмі управління

У роботі узагальнено існуючі підходи щодо оцінки окремих показників ефективності використання персоналу підприємств з метою подальшої розробки комплексної системи аналітичних показників ефективності використання персоналу. З'ясовано, що моніторинг показників ефективності використання персоналу в механізмі управління дає змогу оцінити і покращити систему ефективного використання персоналу підприємства, проводити зміни у напрямках та цілях економічної діяльності підприємства. Висвітлено різні види ефективності використання персоналу. Виділено основні показники ефективності використання персоналу, окреслено основні завдання та етапи їхнього моніторингу. Виділено і проаналізовано п'ять основних блоків моніторингу основних елементів механізму ефективного управління персоналом підприємства. Використання результатів дослідження і перехід до систематичної оцінки показників використання персоналу на сьогодні є найкращим способом підвищення конкурентоспроможності персоналу, зниження плинності кадрів та розвитку підприємства в цілому. Пропонована робота містить розроблений алгоритм, моніторингу основних показників механізму ефективного управління персоналом підприємства.

Ключові слова: моніторинг, оцінка, показники ефективності, використання персоналу, механізм управління, нормування праці, наукова організація праці, професійно-кваліфікаційний рівень персоналу, економічна мотивація, соціальна мотивація, корпоративне управління.